

RADA MIEJSKA
w Nowym Mieście Lubawskim
ul. Rynek 1
13-300 Nowe Miasto Lubawskie

Załącznik do Uchwały Nr LXVIII/297/10
Rady Miejskiej w Nowym Mieście Lubawskim
z dnia 20 lipca 2010 r.

**Program działań na rzecz osób starszych
w Nowym Mieście Lubawskim
na lata 2010-2015**

Nowe Miasto Lubawskie, 2010

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
I. Charakterystyka miasta.....	3
II. Charakterystyka sytuacji osób starszych w Nowym Mieście Lubawskim.....	4
III. Zasoby Nowego Miasta Lubawskiego w kontekście działań na rzecz osób starszych.	6
IV. Diagnoza otoczenia.....	10
V. Spójność z dokumentami strategicznymi gminy, powiatu, województwa	13
VI. Podział na obszary tematyczne	13
VII. Analiza SWOT obszarów	14
VIII. Wizja	16
IX. Misja	17
X. Cele główne i szczegółowe	17
XI. Zadania, harmonogram, realizatorzy, źródła finansowania.....	18
XII. Realizacja programu.....	23
XIII. Finansowanie	23
XIV. Monitoring i ewaluacja	24
XV. Zespół tworzący program.....	26

Wstęp

W dniu 12 grudnia 2007 r. w Nowym Mieście Lubawskim odbyła się pierwsza z cyklu debat w sprawie *Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych*. Ze strony przedstawicieli nowomiejskich organizacji pozarządowych padły wówczas propozycje, aby opracować program na szczeblu lokalnym, którego realizacja w konsekwencji przyczyniłaby się do poprawy jakości życia najstarszych mieszkańców Nowego Miasta Lubawskiego.

Koncepcja ta, stała się początkiem kształtowania lokalnej polityki społecznej wobec osób starszych poprzez wspólne działania jednostek samorządu lokalnego we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Sygnałem do opracowania tego dokumentu była również sytuacja demograficzna miasta objawiająca się wysokim wskaźnikiem osób starszych do ludności ogółem. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynikało, że na dzień 31 XII 2008 r. gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie zamieszkiwało 11.063 mieszkańców. Wśród ogólnej liczby ludności było 5.817 kobiet oraz 5.246 mężczyzn. Według polskiej statystyki jednym z kryteriów podziału ludności z względu na wiek, jest podział na grupy ekonomiczne, wśród których wyróżnia się osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Zgodnie z tą metodologią osoby w wieku poprodukcyjnym to kobiety w wieku 60 lat (i więcej) oraz mężczyźni w wieku 65 lat (i więcej).

W województwie warmińsko-mazurskim w 2008 r. udział ludności w wieku poprodukcyjnym wynosił 14,15%. Prognozy GUS dotyczące ludności naszego województwa wskazują, iż w roku 2035 ludność w wieku poprodukcyjnym będzie stanowiła ok. 26,28%. W skali powiatu nowomiejskiego w 2008 r. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 14,17%. W przypadku Nowego Miasta Lubawskiego był najwyższy spośród wszystkich gmin naszego powiatu, gdyż wynosił 15,04%. Na ten stan wpłynęło wiele czynników. Jednym z nich jest niski przyrost naturalny. W województwie warmińsko-mazurskim w 2008 r. przyrost naturalny na „1000 ludności” wyniósł 2,47, natomiast w powiecie nowomiejskim 4,24. W przypadku gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie liczba urodzeń była równa liczbie zgonów.

Konieczność podejmowania działań potwierdziły także badania przeprowadzane między innymi w Nowym Mieście Lubawskim przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie na przełomie roku 2007/2008, a dotyczące sytuacji ludzi starszych w województwie warmińsko-mazurskim. Badania te wykazały, że problemom i potrzebom osób starszych, w lokalnych społecznościach naszego województwa nie poświęca się wystarczającej uwagi. Stwierdzono, iż ważnym ograniczeniem w systemowych działaniach na rzecz tych osób jest brak kompleksowej strategii działania. Zwrócono również uwagę na brak infrastruktury instytucjonalnej, brak ofert usług skierowanych do tej grupy wiekowej umożliwiających podniesienie ich standardu życia.

W październiku 2009 roku Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego zwróciła się do Burmistrza Nowego Miasta Lubawskiego z propozycją współpracy polegającej na opracowaniu lokalnego programu na rzecz osób starszych.

Koncepcja jego opracowania była zgodna z zapisami *Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych na lata 2009-2013 „Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach”*, przyjętego Uchwałą nr 1/2/09/III z dnia 6 stycznia 2009 r. przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Dnia 10 lutego 2010 r. gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie zawarła z Federacją

Organizacji Socjalnych porozumienie dotyczące wypracowania tegoż programu w ramach projektu „Akademia III Wieku Warmii i Mazur”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych oraz Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

I. Charakterystyka miasta

Nowe Miasto Lubawskie położone jest w południowej części województwa warmińsko-mazurskiego, w malowniczej dolinie rzeki Drwęcy. Wokół miasta rozciągają się obszary wysoczyzny morenowej. Niepowtarzalnym elementem nowomiejskiego krajobrazu są jeziora połączone urokliwymi rzeczkami. Przez miasto przebiega droga krajowa nr 15, która jest ważnym punktem na szlaku łączącym dwa ośrodki o dużym potencjale społeczno-gospodarczym tj. Toruń-Olsztyn.

Dnia 2 lipca 2010 r. Nowe Miasto Lubawskie otrzymało certyfikat Międzynarodowego Stowarzyszenia Miasta Cittaslow, a tym samym dołączyło do grona miast spokojnych i przyjaznych mieszkańcom i turystom.

Miasto przyciąga nie tylko atrakcyjnym położeniem geograficznym, ale także czystym powietrzem. Tereny te, ze względu na stan środowiska stanowią część "Zielonych Płuc Polski". Środowisko przyrodnicze urozmaicone jest także szatą roślinną, a zwłaszcza wyraźnie zaznaczającymi się w krajobrazie terenami leśnymi. W sąsiedztwie miasta występują duże obszary leśne, rozpoczynające się około 3-5 km na północ od miasta i dalej przez Iławę ciągną się w kierunku północnym. Wyrazem interesującego pod względem geobotanicznym położenia Nowego Miasta Lubawskiego, są pobliskie liczne rezerваты przyrody. Obok szaty roślinnej ważnym elementem środowiska przyrodniczego jest świat zwierzęcy. Okolice miasta należą do zoogeograficznej krainy południowo-bałtyckiej. Piękno krajobrazu, czyste powietrze, brak ciężkiego przemysłu, atrakcyjne położenie geograficzne sprawia, iż miasto daje możliwość aktywnego wypoczynku m.in. poprzez uczestnictwo w spływach kajakowych organizowanych na rzece Drwęcy. Ziemia nowomiejska stanowi region o wysokiej wartości ekologicznej. Przykładem jest rzeka Drwęca będąca ważnym korytarzem ekologicznym o znaczeniu nie tylko lokalnym, ale także krajowym. Wraz z doliną Wisły stanowi jedną z głównych osi ekologicznych w kraju. Poprzez kanały, strugi i jeziora szlak Drwęcy łączy się ze słynnym Kanałem Elbląskim oraz jeziorami Jeziorak, Bachotek, Partęczyny zagospodarowanymi pod względem turystycznym.

W 2004 roku wybrane tereny dorzecza zostały włączone do europejskiej sieci ekologicznej „NATURA 2000”. Jest to kompleksowo, spójnie i najlepiej legislacyjnie przygotowana sieć ekosystemu mająca na celu zapewnienie trwałej ochrony przyrody gatunkowej i obszarowej. Szczególnie atrakcyjne, bogate w różnorodne imprezy wodniackie, sportowe i kulturalne są „Dni Drwęcy” organizowane w czerwcu każdego roku we wszystkich miastach leżących nad rzeką.

II. Charakterystyka sytuacji osób starszych w Nowym Mieście Lubawskim

Według Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2009 r. Nowe Miasto Lubawskie zamieszkiwało 11.068 mieszkańców, wśród których większość stanowiły kobiety tj. 52,77% (tab.1).

Tabela 1. Stan ludności Nowego Miasta Lubawskiego w roku 2000 i 2009

Nowe Miasto Lubawskie	Stan ludności			
	Rok	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	2000	10.836	5.110	5.726
	2009	11.068	5.227	5.841

Źródło: opracowania na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W ostatnim dziesięcioleciu tj. w latach 2000-2009 liczba mieszkańców zwiększyła się jedynie o 232 osoby. Jednym z czynników niewielkiego wzrostu liczby mieszkańców są oddziaływania ruchu naturalnego, w tym głównie przyrostu naturalnego. Przeprowadzona analiza wykazuje, że w 2008 liczba urodzeń była równa liczbie zgonów (tab. 2).

Tabela 2. Ruch naturalny ludności Nowego Miasta Lubawskiego w roku 2000 i 2008

Nowe Miasto Lubawskie	Ruch naturalny ludności			
	rok	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
	2000	120	86	34
	2008	125	125	0

Źródło: opracowania na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Dla porównania, w tym samym czasie przyrost naturalny w powiecie nowomiejskim w granicach, którego znajduje się miasto wyniósł 4,24, natomiast w województwie warmińsko-mazurskim 2,47.

Ważne znaczenie w każdej społeczności odgrywa struktura wieku jej mieszkańców. W statystyce polskiej istnieje wiele kryteriów podziału ludności uwzględniających wiek. GUS stosuje podział ludności w zależności od wieku między innymi na:

- grupy ekonomiczne: ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17), ludność w wieku produkcyjnym (18-59 dla kobiety i 18-64 lat dla mężczyzn) oraz ludność w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej kobiety, 65 lat i więcej mężczyźni);
- grupy biologiczne: dzieci (0-14 lat), młodzież i dorośli bez osób starszych (15-64 lat), osoby starsze (65 lat i więcej).

Tabela 3. Ludność Nowego Miasta Lubawskiego w wieku poprodukcyjnym w 2009 na tle powiatu i województwa

Jednostka terytorialna	Ludność ogółem	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Kobiety	Mężczyźni	Osoby w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców (w %)
Nowe Miasto Lubawskie	11.068	1.724	1.231	493	15.58
Powiat nowomiejski	43.749	6.278	4.351	1.927	14.35
Województwo warmińsko -mazurskie	1.427.118	206.036	144.199	61.837	14.44

Źródło: opracowania na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W województwie warmińsko-mazurskim w 2009 r. udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców wynosił 14,44%. W skali powiatu nowomiejskiego wskaźnik ten kształtował się na poziomie 14,35%. W przypadku Nowego Miasta Lubawskiego udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców wynosił 15,58% (w roku poprzednim - 15,04%). Należy podkreślić, iż prognozy GUS dotyczące naszego województwa przewidują, iż w roku 2035 ludność w wieku poprodukcyjnym będzie stanowiła około 26,28% wszystkich mieszkańców.

W literaturze przedmiotu, za społeczeństwa młode uważa się takie zbiorowości, wśród których osoby po 60 roku życia stanowią mniej niż 8% ogólnej populacji ludności. O okresie starości demograficznej mówi się wówczas, kiedy osoby po 60 roku życia stanowią powyżej 12% liczby mieszkańców. W roku 2009 w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie osoby po 60 roku życia stanowiły 17,99% ogółu populacji (tab. 4). Zgodnie z terminologią Organizacji Narodów Zjednoczonych, starzenie się społeczeństwa zaczyna się wówczas, gdy udział ludności w wieku powyżej 65 lat przekracza 7% populacji. Z przeprowadzonej analizy danych statystycznych wynika, że w przypadku Nowego Miasta Lubawskiego odsetek osób w wieku „65 lat i więcej” wynosił 12,46% i był wyższy od uśrednionych wskaźników w skali powiatu nowomiejskiego oraz województwa warmińsko-mazurskiego (tab. 4).

Tabela 4. Liczba osób w wieku 60 lat i powyżej w stosunku do ogółu mieszkańców w roku 2009

Rok	Ludność ogółem	Liczbowy i procentowy udział mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w stosunku do ogółu mieszkańców							
		60-64	w %	65-69	w %	70 i więcej	w %	60 i więcej	65 i więcej
2009	11.068	612	5,53	364	3,29	1015	9,17	17,99	12,46
Powiat nowomiejski									
2009	43.749	-	-	-	-	-	-	-	11,75
Województwo Warmińsko-Mazurskie									
2009	1.427.118	-	-	-	-	-	-	-	11,77

Źródło: opracowania na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W populacji starszych nowomieszczan widoczna jest przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami. Im starsza grupa wiekowa, tym więcej jest kobiet, a mniej mężczyzn. Potwierdzeniem tego jest wskaźnik feminizacji wśród osób w wieku 85 lat i więcej, który w 2009 r. wynosił 292,50.

Tabela 5. Wskaźnik feminizacji w roku 2000 i 2009

Wskaźnik feminizacji w roku 2000 i 2009								
Rok	Przedziały wiekowe						Wskaźnik feminizacji	
	70 i więcej			85 i więcej			70 i więcej	85 i więcej
	ogółem	kobiety	Mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni		
2000	897	579	318	brak danych			182,08	-
2009	1015	671	344	157	117	40	195,06	292,50

Źródło: opracowania na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

III. Zasoby Nowego Miasta Lubawskiego w kontekście działań na rzecz osób starszych

Obszar edukacji

W działaniach na rzecz nowomiejskich seniorów aktywnie włączają się nowomiejskie placówki oświatowe. Wśród tych jednostek należy wymienić Przedszkole Miejskie, Szkołę Podstawową Nr 1, Szkołę Podstawową Nr 2 oraz Gimnazjum. Tradycją tych jednostek stała się organizacja spotkań integracyjnych. Gimnazjum cyklicznie organizuje obchody Światowego Dnia Chorego, natomiast Szkoły Podstawowe Pikniki Integracyjne. Przedszkole Miejskie propaguje nowatorskie działania np. czytanie bajek maluchom przez osoby starsze pt. „Seniorzy w przedszkolu”.

Kościół

Z badań dotyczących sytuacji osób starszych przeprowadzonych m.in. w naszym mieście przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski wynika, że w opinii respondentów Kościół najbardziej wspiera aktywność osób starszych. Nowomiejska Parafia św. Tomasza Apostoła w Nowym Mieście Lubawskim podejmuje czynny udział w zaspokajaniu potrzeb duchowych osób starszych m.in. poprzez organizowanie pielgrzymek, indywidualnych spotkań z osobami chorymi oraz koncertów. W ramach Parafii działają liczne wspólnoty skupiające osoby starsze tj. w szczególności: Róża Różańcowe, Akcja Katolicka, Rodzina Radia Maryja, Kościół Domowy, Wspólnota Apostolstwa Dobrej Śmierci, Bractwo Łąkowskie. Wszystkie te wspólnoty mają na celu między innymi dowartościowanie człowieka, wzmocnienie poczucia godności w rodzinie i społeczeństwie. Przy Parafii funkcjonuje też Biblioteka Parafialna w ramach której, wolontariusze dostarczają książki m.in. osobom starszym bezpośrednio do miejsca zamieszkania.

Obszar kultury

Podstawowymi instytucjami działalności kulturalnej w Nowym Mieście Lubawskim są Miejskie Centrum Kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Bogusławskiej.

Miejskie Centrum Kultury prowadzi różnorodną i szeroką działalność artystyczną. W strukturze tej instytucji funkcjonuje również Kino Harmonia i Muzeum Ziemi Lubawskiej. W ramach MCK funkcjonują liczne kluby i zespoły podejmujące się między innymi aktywizacji osób starszych tj. Chór „Harmonia” (występujący na uroczystościach kościelnych, państwowych oraz ogólnopolskich przeglądach chóralskich), Klub Rękodzieła Artystycznego „Nowomiejskie Koronczarki” (członkinie prezentują swoje prace podczas przeglądów, imprez lokalnych i festynów) oraz Klub Szachowy „Hetman” w ramach, którego funkcjonuje szkoła szachowa. Miejskie Centrum Kultury organizuje również cykliczne spotkania np. „Sobota kolekcjonera”, podczas których spotykają się miłośnicy i kolekcjonerzy różnych przedmiotów oraz imprezy i koncerty.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Bogusławskiej w Nowym Mieście Lubawskim zaspakaja i rozwija potrzeby czytelnicze mieszkańców Nowego Miasta Lubawskiego. W 2009 r. wśród użytkowników biblioteki było około 220 osób powyżej 50 roku życia. Z myślą o osobach starszych, w zbiorach biblioteki dostępne są między innymi książki z „dużą czcionką” oraz audiobooki. Nowomiejska księżnica posiada również ogólnodostępną pracownię komputerową ze stałym łączem internetowym, której celem jest przeciwdziałanie zjawisku „wykluczenia cyfrowego” m.in. wśród osób starszych. Pracownicy biblioteki udzielają także wsparcia z zakresu obsługi komputera oraz zasobów internetu. W ramach biblioteki funkcjonują też Dyskusyjne Kluby Książki oraz organizowane są spotkania autorskie. Biblioteka współpracuje także z organizacjami pozarządowymi i klubami skupiającymi m.in. nowomiejskich seniorów (np. Klub Supelek), współorganizując w swej siedzibie wystawy ich prac artystycznych.

Organizacje pozarządowe

Na terenie Nowego Miasta Lubawskiego funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych działających między innymi na rzecz osób starszych jak również, skupiających w swych szeregach osoby starsze. Wiele z tych organizacji podejmuje nowatorskie przedsięwzięcia np. Stowarzyszenie Komitet Rozbudowy Szpitala w Nowym Mieście Lubawskim działający na rzecz poprawy warunków opieki zdrowotnej w naszym mieście, czy też Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych z/s w Nowym Mieście Lubawskim realizator „Akademii Seniora” tj. projektu, który otrzymał tytuł „Dobra Praktyka EFS na Warmii i Mazurach”. Wśród organizacji pozarządowych działających na terenie miasta należy również wymienić:

- Stowarzyszenie Ludności Pochodzenia Niemieckiego - Jednostka terenowa Stowarzyszenia,
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Nowomiejskiej,
- Stowarzyszenie „Wspólne dobro”,
- Stowarzyszenie Rady Przyjaciół przy Gimnazjum w Nowym Mieście Lubawskim,
- Nowomiejskie Stowarzyszenie „SALVEO” w Nowym Mieście Lubawskim,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski w Nowym Mieście Lubawskim,

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Oddziału Miejskiego w Nowym Mieście Lubawskim,
- Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „Ziemia Nowomiejska”,
- Stowarzyszenie „Wyjdź Naprzeciw” z/s w Nowym Mieście Lubawskim,
- Stowarzyszenie PRO PUBLICO BONO Dla dobra wspólnego,
- Oddział Nowomiejski Ogólnopolskiego Związku Bezrobotnych,
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Powiatu Nowomiejskiego z/s w Nowym Mieście Lubawskim,
- Stowarzyszenie „Przyjaciel Szkoły” z/s w Nowym Mieście Lubawskim,
- Nowomiejskie Towarzystwo Kultury,
- Towarzystwo Śpiewacze „Harmonia”,
- Stowarzyszenie „Animal” w Nowym Mieście Lubawskim,
- Stowarzyszenie „AMAZONKI” w Nowym Mieście Lubawskim,
- Stowarzyszenie Taneczne „Bagatelka” z/s w Nowym Mieście Lubawskim,
- Stowarzyszenie „KIS- Kreatywność Inicjatywa Sukces”,
- Stowarzyszenie RES FACTA MUSICA.

Na terenie miasta działają również inne organizacje, wśród których należy wymienić m.in.:

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Warmińsko-Mazurski Zarząd Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża (biuro zarządu w Nowym Mieście Lubawskim),
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. W przypadku Nowego Miasta Lubawskiego zadania gminy z zakresu pomocy społecznej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Z danych statystycznych wynika, że w roku 2009 z w ramach ustawy o pomocy społecznej wsparciem objęto 1.858 osób. Wśród tej liczby osób były 142 osoby w wieku 60 lat i powyżej (w tym 97 osób w wieku powyżej 65 lat), co stanowi 7,64% ogółu świadczeniobiorców. Wśród udzielonych form pomocy przeważały usługi opiekuńcze, zasiłki stałe i specjalne zasiłki celowe. Systematycznie wzrasta liczba osób, którym przyznaje się usługi opiekuńcze. W roku 2007 z tej formy wsparcia korzystały 42 osoby, zaś w 2009 r. już 53 osoby. W 2009 roku 6 osób starszych wymagających całodobowej opieki, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych przebywało w domach pomocy społecznej. Ze względu na trudną sytuację materialną wielu osób, w tym również nowomiejskich seniorów, podejmowane są wspólne inicjatywy m.in. z Bankiem Żywności w Olsztynie oraz organizacjami pozarządowymi, w sprawie realizacji programu „Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej”. W ramach tego zadania pomoc w formie żywności otrzymuje 98 osób w wieku powyżej 60 lat. Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie wraz z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej współpracuje z wieloma organizacjami pozarządowymi.

Jest partnerem m.in. Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Lokalnych z/s w Nowym Mieście przy realizacji projektów „Akademia Seniora w Nowym Mieście Lubawskim” oraz „Akademia Seniora II Edycja w Nowym Mieście Lubawskim” współfinansowanych przez Unię Europejską. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje szereg innych cyklicznych działań na rzecz osób starszych organizując m.in. międzypokoleniowe imprezy integracyjne (budowanie więzi międzypokoleniowych), coroczne spotkania opłatkowe i etc.

Sport i rekreacja

Instytucją powołaną do realizacji zadań w zakresie kultury fizycznej, rekreacji i zaspokajania w tym zakresie potrzeb mieszkańców Nowego Miasta Lubawskiego jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji. W skład ośrodka wchodzi następujące obiekty: hala widowiskowo-sportowa pełnowymiarowa z widownią na 350 miejsc siedzących, hotel sportowy na 80 miejsc, stadion lekkoatletyczny z bieżnią 400 metrową, pełnowymiarowe boisko piłkarskie z trybunami na 800 miejsc siedzących z wydzielonymi sektorami i 120 miejsc stojących, siłownia i sauna, kort do tenisa ziemnego, dwa boiska treningowe do piłki nożnej oraz przystań kajakową z polem biwakowym dla 60 osób.

Misją MOSiR jest upowszechnianie i rozwijanie sportu i rekreacji w mieście, organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych kierowanych dla wszystkich kategorii wiekowych, w tym również osób w wieku emerytalnym. Ośrodek działa m.in. w oparciu o „Prognozę aktywizacji społecznej Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie w zakresie kultury fizycznej, sportu, turystyki i rekreacji na lata 2009-2013.

Zdrowie

Podstawą ochrony zdrowia w Nowym Mieście Lubawskim jest Szpital Powiatowy w Nowym Mieście Lubawskim sp. z o. o. Dysponuje on 4 oddziałami (chorób wewnętrznych, chirurgicznym, dziecięcym, ginekologiczno-położniczo-noworodkowym), izbą przyjęć, ambulatorium oraz poradniami (m.in. kardiologiczną, chirurgiczną, onkologiczną, urologiczną). Ponadto na terenie miasta funkcjonują przychodnie zdrowia tj.:

1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ESKULAP sp. z o. o. (poradnie: neurologiczna, reumatologiczna, kardiologiczna, otolaryngologiczna, endokrynologiczna);
2. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Nr 1 (poradnie m.in.: reumatologiczna, neurologiczna, diabetologiczna, onkologiczna, urologiczna, endokrynologiczna);
3. Niepubliczny Zakład Opieki Paliatywnej Światło (w ramach, którego funkcjonuje m.in. poradnia medycyny paliatywnej i hospicjum domowe);
4. Niepubliczny Zakład Opieki Domowej REMEDIUM (pielęgniarki środowiskowe, rodzinne);
5. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Stomatologii;
6. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Fiołek (poradnia zdrowia psychicznego);
7. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Ortopedyczna;
8. Poradnia rehabilitacji.

Na terenie miasta funkcjonuje również około 20 prywatnych gabinetów lekarskich, wśród których usługi świadczą lekarze różnych specjalności (m.in. okulista, stomatolodzy).

IV. Diagnoza otoczenia

a. Uwarunkowania prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jest najważniejszym aktem prawnym regulującym wszystkie aspekty życia członków naszego społeczeństwa. Jest to akt prawny najwyższej wagi, któremu powinny być podporządkowane ustawy i rozporządzenia dotyczące różnych sfer życia społecznego. Realizując „Program działań na rzecz osób starszych na lata 2010-2015 - Nowe Miasto Lubawskie” należy brać pod uwagę następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 Nr 78 poz. 483);
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tj. Dz. U. z 2009 Nr 64 poz. 1362 z późn. zm.) – Ustawa określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń oraz zasady i tryb ich udzielania, a także organizację pomocy społecznej;
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. 2005 Nr 189 poz. 1598 z późn. zm.) – Rozporządzenie określa rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania oraz pobierania opłat;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 Nr 127 poz. 1055) – Rozporządzenie ustala zweryfikowane kryteria dochodowe oraz kwoty świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej;
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 217 poz. 1837) – Rozporządzenie określa m.in. sposób funkcjonowania różnych typów domów pomocy społecznej, standard podstawowych usług świadczonych przez te domy; tryb kierowania i przyjmowania osób ubiegających się o przyjęcie do domu;
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 28 lipca 2005 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2005 Nr 153 poz. 1276) – Rozporządzenie określa standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych oraz warunki kierowania, odpłatności i nadzoru nad rodzinnymi domami pomocy;
- Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego z dnia 24 stycznia 1991 r. (tj. Dz. U. 2002 Nr 42 poz. 371 z późn. zm.) – Ustawa określa zakres uprawnień przysługujących osobom uznanym za kombatantów i ofiary represji wojennych i okresu powojennego;
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 17 kwietnia 1998r. w sprawie kryteriów formy i trybu przyznawania i udzielania pomocy pieniężnej z Państwowego Funduszu Kombatantów (Dz. U. z 1998 Nr 53 poz. 334) – Rozporządzenie określa kryteria, formę i tryb przyznawania i udzielania pomocy pieniężnej z Państwowego Funduszu Kombatantów;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczenia opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych (tj. Dz. U. 2008 Nr 164 poz. 1027 z późn. zm.) – Ustawa określa warunki udzielania, zakres, zasady i tryb finansowania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 listopada 2007 r. w sprawie limitów cen leków i wyrobów medycznych wydawanych świadczeniobiorcom bezpłatnie, za opłatą ryczałtową lub częściową odpłatnością (Dz. U. z 2007 Nr 222 poz. 1653 z późn. zm.) –

- Rozporządzenie wraz ze zmianami określa limit cen leków i wyrobów medycznych;
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowego wykazu wyrobów medycznych będących przedmiotami ortopedycznymi i środków pomocniczych, wysokości udziału własnego świadczeniobiorcy w cenie ich nabycia, kryteriów ich przyznawania, okresów użytkowania, a także wyrobów medycznych będących przedmiotami ortopedycznymi podlegającymi naprawie w zależności od wskazań medycznych oraz wzoru zlecenia na zaopatrzenie w te wyroby i środki (Dz. U. z 2004 Nr 276 poz. 2739 z późn. zm.) – zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego wykazu wyrobów medycznych będących przedmiotami ortopedycznymi i środków pomocniczych;
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego (Dz. U. z 2004 Nr 274 poz. 2724) – Rozporządzenie określa sposób wystawiania skierowania na leczenie uzdrowiskowe przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, tryb potwierdzania skierowania, wysokość częściowej odpłatności świadczeniobiorcy za koszty zakwaterowania i wyżywienia w sanatorium uzdrowiskowym i poziomy warunków zakwaterowania w sanatorium uzdrowiskowym oraz okresy pobytu;
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie zasad kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (Dz. U. z 2007 Nr 44 poz. 285) – Rozporządzenie określa zasady kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego;
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie wykazu gwarantowanych świadczeń lekarza dentysty i materiałów stomatologicznych oraz rodzaju dokumentu potwierdzającego uprawnienia do tych świadczeń (Dz. U. z 2004 Nr 261 poz. 2601) – Rozporządzenie określa wykaz świadczeń zdrowotnych i materiałów stomatologicznych lekarza dentysty zakwalifikowanych jako świadczenia gwarantowane;
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie wykazu grup jednostek chorobowych, stopni niesprawności oraz wysokości udziału własnego świadczeniobiorcy w kosztach przejazdu środkami transportu sanitarnego (Dz. U. z 2004 Nr 275 poz. 2731) – Rozporządzenie określa grupy jednostek chorobowych, stopnie niesprawności oraz wysokość udziału własnego świadczeniobiorcy w kosztach przejazdu środkami transportu sanitarnego w odniesieniu do świadczeniobiorców, którym lekarz ubezpieczenia zdrowotnego bądź felczer ubezpieczenia zdrowotnego zlecił przejazd środkami transportu sanitarnego;
  - Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. z 1994 Nr 111 poz. 535 z późn. zm.) – Ustawa chroni interesy osób z zaburzeniami psychicznymi, reguluje zasady leczenia specjalistycznego w zakresie zdrowia psychicznego;
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie świadczeń wysokospecjalistycznych finansowanych z budżetu państwa, z części pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw zdrowia (Dz. U. z 2004 Nr 267 poz. 2661) – Rozporządzenie określa wykaz i zakres udzielania świadczeń wysokospecjalistycznych finansowanych z budżetu państwa, z części pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw zdrowia; tryb przekazywania środków publicznych na realizację tych świadczeń; sposób ustalania ceny tych świadczeń oraz sposób ich finansowania; podmioty sprawujące ocenę ich jakości;
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2005 r. w sprawie sposobu i

kryteriów ustalania dopuszczalnego czasu oczekiwania na wybrane świadczenia opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2005 Nr 206 poz. 1724) – Rozporządzenie określa sposób i kryteria ustalania dopuszczalnego czasu oczekiwania na następujące rodzaje świadczeń opieki zdrowotnej: leczenie szpitalne; świadczenia wysokospecjalistyczne;

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2003 Nr 96 poz. 874 z późn. zm.) – Ustawa reguluje zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, tryb, reguły i formy zlecania realizacji zadań publicznych przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym, a także warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy.

b. Uwarunkowania zewnętrzne

Unia Europejska uznaje, że starzenie się Europy jest czynnikiem istotnym dla polityki spójności Europy, jej krajów i regionów. Twórcy strategii regionalnych powinni korzystać z istniejących już ram prawnych i polityk, które uwzględniają kwestie starzenia się społeczeństwa.

Prawo każdego człowieka do zabezpieczenia społecznego zostało zapisane w 1948 r. w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ, a następnie zostało potwierdzone w 1966 r. w Międzynarodowym Pakcie Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych, również Międzynarodowa Organizacja Pracy wpisała prawo każdego do ubezpieczenia społecznego na starość (m. in. Konwencja nr 102 o minimalnych normach zabezpieczenia społecznego).

Dnia 3.12.1982 roku Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych przyjęło rezolucją Międzynarodowy Plan Działań W Kwestii Starzenia Się Społeczeństw. Określał on standardy dotyczące programów kierowanych w poszczególnych państwach do osób starszych.

W latach dziewięćdziesiątych zaczęto skupiać większą uwagę na problemach ludzi starszych. Owo zainteresowanie zaowocowało ogłoszeniem roku 1999 Rokiem Seniora.

Krokiem w kierunku ujednolicenia celów polityki można uznać zalecenia Rady UE z 27.07.1992 r. w zakresie ochrony socjalnej (mowa jest tu o zapobieganiu izolacji społecznej ludzi starszych oraz o działaniu na rzecz zaspokajania specyficznych potrzeb starszych), 6.12.1993 r. przedstawiciele krajów UE uchwalili deklarację z okazji Europejskiego Roku Starszych Ludzi (w dokumencie tym zostały zapisane cele polityki społecznej).

Zgromadzenie ONZ pod hasłem „Dodać życia do lat, które zostały dodane do życia” przygotowało zasady działania organizacji na rzecz osób starszych. Do ich wdrożenia zachęcane są także organizacje w poszczególnych krajach. Zobowiązania prowadzą do praktycznego zapewnienia seniorom prawa do niezależności, uczestnictwa w życiu społecznym, opieki, samorealizacji i godności.

W Polsce integracji osób starszych sprzyja „Narodowa Strategia Integracji Społecznej”. Dotyczy ona między innymi zwalczania wykluczenia społecznego, konstrukcji europejskiego modelu socjalnego oraz inwestowania w kapitał ludzki, sprzyja aktywizacji społeczności lokalnej i powstawania grup samopomocowych.

Założenia Unii Europejskiej wobec osób starszych znajdują odzwierciedlenie w działaniach podejmowanych na szczeblach poszczególnych regionów naszego kraju, także w województwie warmińsko-mazurskim, m.in. poprzez Wojewódzki program na rzecz osób

starszych na lata 2009-2013 „Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach”, przyjęty przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2009 roku.

V. Spójność z dokumentami strategicznymi gminy, powiatu, województwa

Analiza spójności Programu została dokonana w oparciu o analizę zbieżności celów lub działań poniższych strategii oraz dokumentów strategicznych na poziomie województwa, powiatu i gminy:

Dokumenty strategiczne na poziomie województwa:

1. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020.
2. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013.
3. Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2008 – 2011.
4. Wojewódzki program na rzecz osób starszych na lata 2009 – 2013 „Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach”.
5. Wojewódzki Program Promocji i Ochrony Zdrowia na lata 2007 – 2013.
6. Strategia rozwoju kultury województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2015 oraz Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku.
7. Strategia rozwoju edukacji w województwie warmińsko-mazurskim do roku 2015.

Dokumenty strategiczne na poziomie powiatu:

1. Strategia Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego na lata 2007 – 2013.
2. Powiatowy Program Promocji Zdrowia i Profilaktyki na lata 2007 – 2015.
3. Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2010 – 2015 w Powiecie Nowomiejskim.

Dokumenty strategiczne na poziomie gminy:

1. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie do roku 2015.
2. Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004 – 2006 oraz 2007 – 2013.

VI. Podział na obszary tematyczne

Zespół roboczy tworzący program zaakceptował podział na poniższe cztery obszary, podobnie jak zostało to dokonane w wojewódzkim programie działań na rzecz osób starszych:

Obszar I: Zdrowie, profilaktyka i ochrona zdrowia.

Obszar II: System wsparcia - infrastruktura, usługi socjalne.

Obszar III: Aktywność i zainteresowania osób starszych.

Obszar IV: Wizerunek osoby starszej w społeczności.

VII. Analiza SWOT obszarów

Analiza SWOT

Obszar I: zdrowie, profilaktyka i ochrona zdrowia.

Mocne strony	Słabe strony
1. Działanie hospicjum „Światło”. 2. Istnieją dwa ośrodki zdrowia. 3. Istnieje szpital powiatowy w mieście. 4. Istnieje wystarczająca liczba aptek (5). 5. Pomoc pielęgniarek środowiskowych. 6. Istnieje ośrodek rehabilitacyjny. 7. Istnienie organizacji np. PCK działających na rzecz profilaktyki zdrowotnej osób starszych. 8. Odpowiednia ilość sprzętu rehabilitacyjnego.	1. Brak lekarzy geriatrów. 2. Niewystarczająca liczba lekarzy specjalistów (większość specjalistów dojeżdża z sąsiednich miast – Olsztyn, Toruń itp.). 3. Brak w NML specjalistów rehabilitantów. 4. Nieodpowiedni sposób rejestracji do lekarzy rodzinnych (do specjalistów jeszcze gorzej) / zła organizacja pracy recepcji w ośrodkach zdrowia. 5. Utrudniony dostęp osób starszych do informacji o dostępie do sprzętu rehabilitacyjnego i usługach rehabilitacyjnych (osoby starsze nie korzystają z Internetu, lekarze nie mają czasu na informację). 6. Długi okres oczekiwania na zabiegi rehabilitacyjne. 7. Słaba jakość posiłków w szpitalu, brak własnej kuchni w szpitalu. 8. Brak profilaktyki zdrowotnej dla osób starszych. 9. Wysoki koszt leków. 10. Duży wskaźnik zachorowań na raka płuc w NML – kwestia palenia w piecach toksycznymi odpadami.
Szanse	Zagrożenia
1. Zwiększenie środków finansowych przeznaczanych na zdrowie przez NFZ i samorząd wojewódzki, rząd itp.. 2. Postęp technologiczny w medycynie.	1. Wzrost cen lekarstw.

Obszar II: system wsparcia - infrastruktura, usługi socjalne.

Mocne strony	Słabe strony
1. Profesjonalna praca MOPS. 2. Organizowanie inicjatyw lokalnych: – Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych realizuje projekt Akademia	1. Usługi opiekuńcze nie są świadczone po godz. 15.00; 2. Brak specjalistycznych usług opiekuńczych własnych np. psycholog,

Seniora; – organizowanie imprez dla seniorów (Dzień Babci, Dzień Dziadka) w szkołach i przedszkolach; – organizowanie Dnia Chorego; – spotkania i wyjazdy okolicznościowe dla seniorów; 3. Istnieje wolontariat na rzecz osób starszych. 4. Istnienie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania Niepełnosprawności. 5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	rehabilitant. 3. Brak dostępnego poradnictwa prawnego dla osób starszych. 4. Brakuje dziennego domu pobytu dla osób starszych. 5. Brakuje domu pomocy społecznej (<i>dom spokojnej starości</i>) (całodobowego).
Szanse	Zagrożenia
1. Zwiększenie nakładów finansowych na system pomocy społecznej. 2. Przyjazne dla seniorów uregulowania prawne np. zwiększenie kryterium dochodowego dla osoby samotnej.	1. Nie dostrzeganie problematyki osób starszych (m.in. ustawodawstwo).

Obszar III: aktywność, zainteresowania i potrzeby duchowe osób starszych.

Mocne strony	Słabe strony
1. Aktywność organizacji pozarządowych skupiających osoby starsze. 2. Działalność instytucji miejskich np. Miejska Biblioteka Publiczna (Dyskusyjny Klub Książki), Miejskie Centrum Kultury (Chór Harmonia, Klub Koronczarek, Klub Szachistów, Brydżystów, Kolekcjonerów itp.). 3. Klub Rękodziela Artystycznego „Supełek”. 4. Działalność ruchów parafialnych (Apostolstwo Dobrej Śmierci, biblioteka itp.). 5. Ogłaszanie konkursów grantowych dla organizacji przez samorząd lokalny i powiatowy.	1. Słaba aktywność osób starszych. 2. Niewystarczająca oferta zajęć dla osób starszych. 3. Osoby starsze sporadycznie korzystają z ofert instytucji (np. koncerty). 4. Nie ma nawyku korzystania z ofert. 5. Bariery finansowe osób starszych. 6. Brak stałego miejsca spotkań dostosowanego do potrzeb osób starszych. 7. Słabe rozeznanie preferencji osób starszych. 8. Mała ilość liderów, animatorów pracujących na rzecz aktywizacji osób starszych.
Szanse	Zagrożenia
1. Programy aktywizujące osoby starsze. 2. Promowanie wolontariatu seniorów.	1. Pomijanie tematyki starości w życiu publicznym. 2. Brak aktualnych badań dot. sytuacji osób starszych w województwie, kraju.

Obszar IV: wizerunek osoby starszej w społeczeństwie

Mocne strony	Słabe strony
1. Osoby starsze są potrzebne, bo wspierają finansowo, wychowują wnuki. 2. Mają wiedzę, doświadczenie. 3. Władze honorują 50-lecie pożycia małżeńskiego. 4. W mediach lokalnych pojawiają się reportaże/informacje z wydarzeń związanych z osobami starszymi. 5. Mądrość życiowa.	1. Stereotypy w postrzeganiu osób starszych: siedzą w domu, bawią wnuki, zamknięte w domu. 2. Słabe zainteresowanie problematyką osób starszych przez lokalne media. 3. Dyskryminowanie osób starszych np. przy zatrudnianiu. 4. Nieodpowiednie podejście w urzędach, sklepach wobec osób starszych (brak cierpliwości itp.).
Szanse	Zagrożenia
1. Dbanie o swój wizerunek przez same osoby starsze; 2. Odchodzenie od bezmyślnego kultu młodości – docenienie starości – doświadczenia, mądrości życiowej.	1. Kult młodości w mediach. 2. Zanik więzi, tradycji rodzinnych: pęd życia, brak czasu na spotkania rodzinne itp. 3. Istnienie filmów wyśmiewających się z osób starszych na You Tubie.

VIII. Wizja

Nowomiejscy seniorzy są ważną częścią lokalnej społeczności. Aktywnie uczestniczą w życiu politycznym, społeczno-kulturalnym i gospodarczym. Dostrzegają własne potrzeby, dbają o swój wizerunek i rozwijają zainteresowania. Dbają o więzi i tradycje rodzinne. Seniorzy są zdrowsi, mają łatwy dostęp do specjalistycznych usług medycznych, w szczególności opieki geriatrycznej. Stosują profilaktykę zdrowotną, uprawiają turystykę i sport.

Osoby starsze mają dostęp do usług opiekuńczych. Zarówno one, jak i ich rodziny, korzystają z poradnictwa specjalistycznego – m.in. psychologa i prawnika. W mieście funkcjonują instytucje wsparcia, w szczególności: dom pomocy społecznej, dzienny dom pobytu, kluby seniora. Osobom starszym pomagają wolontariusze, istnieje też wolontariat seniorów. Działa Uniwersytet III Wieku, który zaspokaja różnorodne zainteresowania oraz umożliwia kształcenie ustawiczne. Promowana jest działalność seniorów w różnych dziedzinach - wydawany jest biuletyn. Istnieje dyskusyjny klub książki dla osób starszych.

Mieszkańcy, władze, media, instytucje kulturalne dostrzegają rolę osób starszych w życiu społecznym. Władze uwzględniają potrzeby seniorów przy planowaniu budżetu miasta.

Osoby starsze są powszechnie szanowane. Przychyłność dla osób starszych jest widoczna w urzędach, instytucjach i sklepach. Zniknęły bariery architektoniczne. Jakość życia ludzi starszych w NML uległa znacznej poprawie.

IX. Misja

Starość to piękny okres w życiu, przejdź go dostojnie i nie żyj w ukryciu!

X. Cele główne i szczegółowe

Obszar I: zdrowie, profilaktyka, służba zdrowia.

Cel główny: Polepszenie stanu zdrowia osób starszych w Nowym Mieście Lubawskim.

Cele szczegółowe:

1. Polepszenie jakości usług medycznych na rzecz osób starszych.
2. Profilaktyka zdrowotna osób starszych.

Obszar II: System wsparcia – infrastruktura i usługi socjalne.

Cel główny: Zwiększenie zakresu usług socjalnych na rzecz osób starszych.

Cele szczegółowe:

1. Rozwój poradnictwa specjalistycznego dla osób starszych i ich rodzin.
2. Rozwój instytucjonalnej formy pomocy osobom starszym.
3. Wzrost wiedzy na temat preferencji osób starszych.

Obszar III: aktywność, zainteresowania i potrzeby duchowe osób starszych.

Cel główny: Podniesienie aktywności osób starszych we wszystkich sferach życia.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie oferty zajęć dla osób starszych.
2. Rzecznictwo praw osób starszych.
3. Rozwój wolontariatu seniorów.
4. Wzrost liczby liderów i animatorów seniorów i działających na rzecz seniorów.
5. Rozwój współpracy międzypokoleniowej.

Obszar IV: wizerunek osoby starszej w społeczności.

Cel główny: Poprawa wizerunku osób starszych.

Cele szczegółowe:

1. Wzmocnienie pozytywnego wizerunku osób starszych.
2. Zmniejszenie objawów dyskryminacji osób starszych.

XI. Zadania, harmonogram, realizatorzy, źródła finansowania

Nr zadania	Cel Nazwa zadania	Okres realizacji	Realizator	Wskaźniki	Źródło finansowania
Cel 1	Polepszenie stanu zdrowia osób starszych w NML				
Cel 1.1.	Polepszenie jakości usług medycznych na rzecz osób starszych				
1.1.1	Stały monitoring jakości funkcjonowania ośrodków zdrowia, interweniowanie w razie dostrzeżenia nieprawidłowości	Od 2011, potem działalność ciągła	Nowomiejska Rada Seniorów we współpracy z samorządem lokalnym	Prowadzenie stałego monitoringu i przedstawienie raz w roku sprawozdania	Bezkosztowo
Cel 1.2.	Profilaktyka zdrowotna osób starszych				
1.2.1	Prowadzenie szkoleń dla osób starszych z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej	Od 2011, potem działanie ciągłe	Polski Czerwony Krzyż o. NML	Przeszkolenie w każdym roku, co najmniej 20 osób	Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO), programy grantowe
1.2.2	Promocja zdrowego żywienia: pogadanki specjalistów, zajęcia praktyczne, wydawanie broszur, ulotek itp.	Od 2011, potem działanie ciągłe	Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW), inne organizacje	Co najmniej jedno działanie w roku	Składki członkowskie, programy grantowe
1.2.3	Promocja zdrowego trybu życia, rekreacja: wycieczki rowerowe, piesze, nordic walking, qigong itp.	Od 2011, potem działanie ciągłe	Klub Seniora, UTW, Ośrodek Sportu i Rekreacji, inne organizacje, biura turystyczne	Co najmniej jedno działanie w roku	Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, składki członkowskie, programy grantowe

1.2.4	Organizowanie kampanii społecznych promujących profilaktykę zdrowia, udział w kampaniach zewnętrznych	Od 2012	Nowomiejska Rada Seniorów, Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, UTW, inne organizacje, media	Zorganizowanie lub udział w jednej kampanii w roku	Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, FIO, inne programy grantowe
1.2.5	Organizowanie badań profilaktycznych np. poziomu cukru we krwi	Od 2012	Starostwo Powiatowe	Prowadzenie monitoringu	Starostwo Powiatowe, Zakłady Opieki Zdrowotnej
1.2.6	Wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego	Od 2011	PCK,	Monitoring wypożyczanego sprzętu	PCK, wpłaty osób korzystających ze sprzętu
Cel 2	Zwiększenie zakresu usług socjalnych na rzecz osób starszych				
Cel 2.1.	Rozwój poradnictwa specjalistycznego dla osób starszych i ich rodzin				
2.1.1	Uruchomienie nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego w szczególności z zakresu psychologicznego i prawnego	2012	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Uruchomienie poradnictwa, stałe świadczenie porad	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS)
Cel 2.2	Rozwój instytucjonalnej formy pomocy osobom starszym				
2.2.1	Rozeznanie potrzeb, możliwości utworzenia oraz kosztów prowadzenia dziennego domu pomocy społecznej dla osób starszych w Nowym Mieście Lubawskim	2012	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Sporządzenie opracowania dotyczącego zasadności powołania dziennego domu pomocy społecznej dla osób starszych	Urząd Miejski
2.2.2	Tworzenie zachęcającego klimatu do tworzenia przez osoby prywatne rodzinnych domów pomocy społecznej dla osób starszych m.in. poprzez zorganizowanie	Od 2012	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Nowomiejska Rada Seniorów,	Zorganizowanie konferencji,	Urząd Miejski MOPS

	seminarium/konferencji nt. tworzenia i funkcjonowania rodzinnych domów pomocy społecznej, podejmowanie innych działań promocyjnych		UTW		
2.2.3	Powstanie rodzinnego domu pomocy społecznej	2015	Osoby prywatne, organizacje pozarządowe	Powstanie rodzinnego domu pomocy społecznej	Środki własne osoby lub podmiotu tworzącego dom
2.2.4	Rozeznanie potrzeb, możliwości utworzenia i kosztów prowadzenia domu pomocy społecznej dla osób starszych	2012	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Sporządzenie opracowania dotyczącego zasadności powołania domu pomocy społecznej dla osób starszych	Urząd Miejski
Cel 2.5	Wzrost wiedzy na temat preferencji osób starszych				
2.5.1	Dokonywanie badań sytuacji życiowej, potrzeb i preferencji osób starszych	2015	MOPS, Rada Seniorów	Dokonanie badania i opracowanie wyników, jako podstawy do opracowania kolejnego programu	Urząd Miejski
Cel 3	Podniesienie aktywności osób starszych we wszystkich sferach życia				
Cel 3.1	Zwiększenie oferty zajęć dla osób starszych				
3.1.1	Utworzenie Klubu Seniora	2011	Urząd Miejski, organizacje pozarządowe, parafia	Utworzenie Klubu o odpowiednim standardzie	Urząd Miejski
3.1.2	Utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku	2012	Urząd Miejski, organizacje pozarządowe	Powołanie UTW, określenie zakresu działań	Urząd Miejski w formie wieloletniego kontraktu, programy grantowe

3.1.3	Utworzenie Dyskusyjnego Klubu Książki dla seniorów	2010	Biblioteka	Przeprowadzenie 10 spotkań w roku dla ok. 5-7 osób	Biblioteka
3.2.4	Organizowanie cykli wykładów i debat dla seniorów z zakresu sfery duchowej i religijnej	Od 2011	Parafia, UTW, Miejskie Centrum Kultury (MCK), Biblioteka	Zorganizowanie min. 5 wykładów w roku	Bezkosztowo
3.2.5	Organizowanie pielgrzymek dla osób starszych	Działanie ciągłe	Parafia	Zorganizowanie, co najmniej 2 pielgrzymek w roku	Uczestnicy
3.2.6	Organizowanie obchodów Międzynarodowego Dnia Osób Starszych	Co roku, 1 października	UM, Rada Seniorów, organizacje seniorskie	Zorganizowanie obchodów	Urząd Miejski, programy grantowe
Cel 3.2	Rzecznictwo praw osób starszych				
3.2.1	Utworzenie Nowomiejskiej Rady Seniorów (NRS), jako członka Wojewódzkiej Rady Seniorów	2011	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Związki Kombatanckie, Nowomiejskie Towarzystwo Kultury, Związek Mniejszości Niemieckiej, Stowarzyszenie Amazonki, UTW, ZNP (sekcja emerytów),	Powołanie Rady, utworzenie regulaminu, prowadzenie działań rzeczniczych itp.	Bezkosztowo
3.2.2	Współpraca z Rzecznikiem Praw Osób Starszych przy Federacji Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego „FOSA”	Działanie ciągłe	Rada Seniorów	Sporządzenie corocznej informacji załączonej do sprawozdania z działalności NRS	Bezkosztowo

3.2.3	Powołanie społecznego Rzecznika Praw Osób Starszych	2015	Rada Seniorów	Powołanie osoby pełniącej funkcję rzecznika, opracowanie zakresu zadań	Urząd Miejski
Cel 3.3	Rozwój wolontariatu seniorów				
3.3.1	Utworzenie lub pozyskanie organizacji lub instytucji zajmującego się wolontariatem seniorów i wolontariatem na rzecz seniorów	Do 2015	Urząd Miejski, Nowomiejska Rada Seniorów	Rozpoczęcie działalności Centrum Wolontariatu, określenie zakresu pracy	Urząd Miejski na zasadzie wieloletniego kontraktu, programy grantowe
Cel 3.4	Wzrost liczby liderów i animatorów seniorów i działających na rzecz seniorów				
3.4.1	Prowadzenie cyklu szkoleń z zakresu umiejętności leaderskich i animacyjnych	2015	Nowomiejska Rada Seniorów, MOPS, Centrum Wolontariatu, UTW	Prowadzenie cyklu szkoleń raz na 2 lata dla grupy min. 10 osób	Urząd Miejski, programy grantowe
Cel 3.5	Rozwój współpracy międzypokoleniowej				
3.5.1	Organizowanie spotkań, imprez, wydarzeń międzypokoleniowych	Działania ciągłe	MOPS, UTW, MCK, organizacje pozarządowe, szkoły	Zorganizowanie w ciągu roku co najmniej 3 wydarzeń	Środki własne organizatorów, programy grantowe
3.5.2	Realizacja projektów międzypokoleniowych, w tym edukujących młodzież szkolną	Od 2012	Organizacje pozarządowe	Realizacja jednego projektu rocznie	Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, programy grantowe
Cel 4	Poprawa wizerunku osób starszych				
Cel 4.1	Wzmocnienie pozytywnego wizerunku osób starszych				

4.1.1	Przedstawienie, co roku problematyki osób starszych na sesji Rady Miejskiej NML	Od 2011 roku, później działanie ciągłe	Nowomiejska Rada Seniorów, Urząd Miejski, MOPS	Przedstawienie, co roku na sesji Rady Miejskiej tematyki osób starszych	Bezkosztowo
4.1.2	Organizowanie wydarzeń promujących osiągnięcia osób starszych m.in. podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Osób Starszych	Od 2011 roku, później działanie ciągłe	Nowomiejska Rada Seniorów, Urząd Miejski, MOPS, UTW, organizacje pozarządowe	Zorganizowanie, co najmniej jednego wydarzenia promocyjnego w roku	Urząd Miejski, programy grantowe
Cel 4.2	Zmniejszenie objawów dyskryminacji osób starszych				
4.2.1	Organizowanie lub włączanie się w kampanie społeczne promujące odpowiednie postawy wobec osób starszych	Od 2012	Nowomiejska Rada Seniorów, Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, UTW, inne organizacje, media	Zorganizowanie lub udział w jednej kampanii w roku	Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, FIO, inne programy grantowe

XII. Realizacja programu

Burmistrz powołuje Radę Programową, która odpowiedzialna jest za wdrażanie, monitoring i ewaluację Programu. W skład Rady wchodzi m.in. przedstawiciele Nowomiejskiej Rady Seniorów. Rada spotyka się dwa razy do roku, aby dokonać monitoringu realizacji Programu. Raz do roku sporządzana jest informacja o realizacji Programu, przedkładana następnie Radzie Miejskiej oraz Nowomiejskiej Radzie Seniorów.

XIII. Finansowanie

Realizacja zidentyfikowanych celów i zadań w Planie działania wymaga odpowiednich źródeł finansowania.

Poszczególne źródła finansowania:

1. Zadania publiczne Gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie - www.umnowemiasto.pl.
2. Zadania publiczne Powiatu Nowomiejskiego – www.powiatnowomiejski.pl.
3. Zadania publiczne Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego – www.wrota.warmia.mazury.pl.
4. Zadania publiczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego – www.uw.olsztyn.pl.

5. Programy grantowe, w tym zwłaszcza:
- Program „Seniorzy w akcji” – www.seniorzywakcji.pl,
  - Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2009-2013 – www.pozytek.gov.pl,
  - Fundacja Wspomagania Wsi – www.fww.org.pl,
  - Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej – www.erfwp.com.pl,
  - Fundacja Batorego – www.batory.org.pl,
  - programy grantowe Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności – www.pafw.pl,
  - Program „Działaj Lokalnie” – www.dzialajlokalnie.pl,
  - Szwajcarsko-Polski Program Współpracy (Grant Blokowy dla Organizacji Pozarządowych) – www.ecorys.pl,
  - Fundusz dla Organizacji Pozarządowych – www.fundusznngo.pl,
6. Fundusze strukturalne Unii Europejskiej, w tym zwłaszcza Europejski Fundusz Społeczny (EFS) poprzez działania zapisane w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki oraz Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2007–2013.
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki:
    - Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich – www.up.gov.pl/pokl,
    - Priorytet VII: Promocja Integracji Społecznej – www.efs.warmia.mazury.pl,
    - Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – www.efs.warmia.mazury.pl.
  - Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007–2013. W tym programie istotny jest priorytet „Infrastruktura społeczna” – www.rpo.warmia.mazury.pl.
  - Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – www.sporol.warmia.mazury.pl.
- Oś 4 LEADER:
- Odnowa i rozwój wsi.
  - Małe projekty.
- Program Grundtvig, Akcja: Projekty wolontariatu seniorów – www.grundtvig.org.pl.

XIV. Monitoring i ewaluacja

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji programu służy sprawdzeniu czy zostały zrealizowane planowane działania oraz jaki jest wynik zrealizowanych przedsięwzięć. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one oraz w jakim stopniu realizacji celów Programu.

Ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco przez cały czas. Raport z ewaluacji i monitoringu programu będzie sporządzany, co roku. Równolegle trwać będzie proces monitorowania programu. Na zakończenie okresu trwania programu (okresu trwania pierwotnie zaplanowanego tj. 2015 r.) przeprowadzone zostanie podsumowanie i analiza z raportów rocznych oraz ewaluacja końcowa programu. W przypadku przedłużenia czasu trwania oraz modyfikacji programu założenia metodologii ewaluacji i monitoringu będą

odpowiednio dostosowywane.

Cele ewaluacji:

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one oraz w jakim stopniu w realizacji celów Programu.

Cele monitoringu:

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych w ramach programu działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów programu.

Cele ewaluacji programu to:

- polepszenie adekwatności podejmowanych działań do potrzeb i oczekiwań osób starszych w gminie,
- informacje o efektach wdrażania programu oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z realizacją programu,
- wzrost jakości programu na rzecz osób starszych,
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie programu wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i jej efektami.

Kryterium Ewaluacji

Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium adekwatności, trwałości oraz użyteczności. Zebrane informacje w ramach monitoringu i ewaluacji odpowiedzą na pytania czy i do jakiego stopnia cele programu są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy.

W ramach procesu monitoringu i ewaluacji uzyskana zostanie również informacja czy i jakim obszarze program wymaga aktualizacji, przeformułowania lub zmian postawionych celów. Monitoring i ewaluacja programu odbywać się będzie według kryterium odpowiedności realizowanych przedsięwzięć w ramach programu w stosunku do potrzeb lokalnych.

Ewaluacja wg kryterium użyteczność oraz trwałość ma na celu uzyskanie informacji na temat zależności pomiędzy potrzebami rzeczywistymi wdrażanego programu, a rezultatami oraz jej efektami. Każde kryterium może być różnie mierzone, co oznacza, że może posiadać różne miary jego wartości (wskaźniki).

Na potrzeby ewaluacji i monitoringu przyjęte zostaną m.in. wskaźniki zaplanowane w programie.

Proces ewaluacji programu będzie realizowany trzyetapowo:

1. Ewaluacja ex-ante (przed rozpoczęciem)

Przeprowadzona została w trakcie planowania programu. W fazie przygotowywania Programu zbadane zostały w poszczególnych obszarach projektu silne oraz słabe strony, szanse i zagrożenia (analiza SWOT).

2. Ewaluacja mid-term (w połowie realizacji)

Ewaluacja wewnętrzna przeprowadzona w połowie wdrażania programu (z uwzględnieniem corocznych raportów z monitoringu i ewaluacji programu).

Ewaluacja mid-term ma za zadanie ocenę adekwatności programu do lokalnych potrzeb oraz adekwatności podejmowanych działań w stosunku do realizacji przyjętych celów w programie. W wyniku działań monitoringowo-ewaluacyjnych w połowie realizacji

programu zostanie przeprowadzona analiza realizacji założonych działań w zakresie czasu ich realizacji, źródeł finansowania, występowania problemów oraz zagrożeń do dalszej realizacji. Ewaluacja i monitoring pozwoli między innymi na aktualizację diagnozy oraz weryfikację założeń programu.

Przez cały okres realizacji programu prowadzony będzie monitoring i **ewaluacja on-going** (ewaluacja bieżąca). Zebrane w ich toku informacje przyczynią się do identyfikacji oraz zapobieganie występującym problemom w trakcie realizacji programu.

3. Ewaluacja ex-post (po zakończeniu)

Ewaluacja zewnętrzna przeprowadzona na zakończenie wdrażania programu. Ewaluacja ex-post ma za zadanie ocenę adekwatności programu do lokalnych potrzeb. Zebrane informacje odpowiedzą na pytania czy i do, jakiego stopnia cele programu są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy.

Ewaluacja dostarczy także informacji na potrzeby planowania programu w kolejnych latach.

XV. Zespół tworzący program

1. Andrzejewski Dariusz – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim,
2. Cisek Aurelia – Nowomiejskie Towarzystwo Kultury w Nowym Mieście Lubawskim;
3. Dreszler Maria – Nowomiejskie Towarzystwo Kultury w Nowym Mieście Lubawskim,
4. Groszkowska Gertruda – „Akademia seniora” w Nowym Mieście Lubawskim,
5. Has-Godzińska Renata – Nowomiejskie Towarzystwo Kultury,
6. Jarecka Aurelia – Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Nowym Mieście Lubawskim,
7. Karczyńska Lilia – Rada Miejska w Nowym Mieście Lubawskim,
8. Kleinowska Halina – Polski Czerwony Krzyż Nowe Miasto Lubawskie,
9. Kołakowski Aleksander – „Akademia seniora” w Nowym Mieście Lubawskim,
10. Koszewski Romuald - Stowarzyszenie Komitet Rozbudowy Szpitala w Nowym Mieście Lubawskim,
11. Kozikowska Aleksandra – Niepubliczny Zakład Opieki Paliatywnej „Światło” w Nowym Mieście Lubawskim,
12. Kreński Remigiusz – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim,
13. Makowska Adela – Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w Nowym Mieście Lubawskim
14. Malinowska Krystyna – Nowomiejskie Towarzystwo Kultury w Nowym Mieście Lubawskim,
15. Marchlewska-Baczewska Anna – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim,
16. Meler Agata – Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Nowym Mieście Lubawskim,
17. Osińska Dorota – Urząd Miejski w Nowym Mieście Lubawskim,
18. Piwowarczyk Małgorzata – Miejskie Centrum Kultury w Nowym Mieście Lubawskim,
19. Piwowarczyk Mirosława – Związek Nauczycielstwa Polskiego Emerytów i Rencistów w Nowym Mieście Lubawskim,

20. Rogowska Elżbieta – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim,
21. Różyńska Anna – Parafia Św. Tomasza w Nowym Mieście Lubawskim,
22. Rucińska Alicja – Miejska Biblioteka Publiczna w Nowym Mieście Lubawskim,
23. Rumińska Stefania – Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Nowym Mieście Lubawskim,
24. Tessmer Edmund – Stowarzyszenie Ludności Pochodzenia Niemieckiego – Jednostka Terenowa Stowarzyszenia w Nowym Mieście Lubawskim,
25. Tuchalski Bartosz – Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych z/s w Nowym Mieście Lubawskim,
26. Wiśniewska Danuta – Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Nowym Mieście Lubawskim,
27. Wiśniewski Mieczysław – Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w Nowym Mieście Lubawskim,
28. Zboińska Urszula – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Andrzej Nadolski